

ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Επιλέγουμε να μελετήσουμε την κατοικία ως πρώτο θέμα στο μάθημα των Αρχιτεκτονικών Συνθέσεων για δύο βασικά λόγους.

γιατί η κατοικία μέσα στην πόλη αφορά ένα σημαντικό πρόβλημα της ανθρώπινης και της κοινωνικής ζωής
γιατί διαθέτουμε όλοι, από τη ζωή μας στην κατοικία, θετικές και αρνητικές εμπειρίες που μπορούν ν' αντιμετωπιστούν κριτικά και να συμβάλλουν σε μια σφαιρική αντιμετώπιση του θέματος.

Το ίδιο θέμα επανέρχεται και σε άλλα εξάμηνα όχι γιατί μπορεί να ολοκληρωθεί αλλά γιατί τα ερωτήματα που προκύπτουν και οι απαντήσεις που δίδονται αφορούν την καθημερινότητα της ανθρώπινης ζωής, που θα πρέπει να της δοθεί μεγάλη σημασία.

Η κατοικία, όπως και άλλα ανθρώπινα έργα, δεν μπορούν να μελετηθούν έξω από το ιστορικό πλαίσιο και τις κοινωνικές συνθήκες που καθόρισαν την παραγωγή και τη σημασία της.

Η ιστορικότητα της κατοικίας είναι ευδιάκριτη

- στις λειτουργίες που εξυπηρετεί
- στις τεχνολογικές δυνατότητες που αξιοποιεί
- στα εκφραστικά μέσα που χρησιμοποιεί
- στον τρόπο ζωής (της οικογένειας και των ατόμων) που υπαινίσσεται ή καθορίζει
- στις σχέσεις της με τα άλλα κτίρια ή λειτουργικές ενότητες και την πόλη.

Μια κοινωνία κρίνεται στο επίπεδο της κοινωνικής ευημερίας που εξασφαλίζει στο σύνολο του πληθυσμού και στο επίπεδο των κοινωνικών προτύπων και αξιών και του τρόπου ζωής (παραγωγικές, ανθρώπινες και κοινωνικές σχέσεις).

Απ' αυτή την άποψη ενδιαφέρει να μελετήσουμε σε κάθε εποχή

1. **το στεγαστικό πρόβλημα** δηλ. τη σπανιότητα ή την επάρκεια της στέγης και την κατανομή της.

Οι ταξικές διακρίσεις και συγκρούσεις, τα ταξικά δηλ. χαρακτηριστικά μιας κοινωνίας προσδιορίζουν την παραγωγή και τη διανομή της στέγης.

2. **Την "κατοικισιμότητα"** της κατοικίας δηλ. το νόημα που παίρνει η λέξη κατοικία και τα χαρακτηριστικά του κελύφους που συνολικά ή εν μέρει το παρακολουθεί.

Δεν μπορούμε λοιπόν να μιλάμε για κατοικία γενικά αλλά για την κατοικία που παράγεται σ' ένα συγκεκριμένο σύστημα παραγωγής και κατοικείται από συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες με τις δικές τους αξίες και πολιτιστικά χαρακτηριστικά, αφομοιωμένα, επιβεβλημένα, επιλεγμένα ή υπό κρίση και συναισθηματικά πολυσήμαντα και αντιφατικά.

Αυτό δεν σημαίνει ότι σε μια ταξική κοινωνία δεν υπάρχουν γενικευμένα, κυρίαρχα πρότυπα, π.χ. στη Νεοελληνική κοινωνία, από τη 10ετία του 50 - 60 και μέχρι σήμερα το διαμέρισμα ως πρότυπο κατοικίας και ο εικονογραφικός ως ιδεολογική αναφορά των ανερχόμενων ή προσδοκούντων να ανέλθουν κοινωνικών στρωμάτων, αποτέλεσαν διαταξικά πρότυπα και αξίες.

Ας μιλήσουμε ειδικότερα για τη σύγχρονη κατοικία μέσα στην πόλη.

Υπάρχει μια σύγχρονη πραγματικότητα, το αστικό περιβάλλον. Στοιχείο του είναι η κατοικία και δεν μπορεί ν' αυτονομηθεί (παρά για λόγους ειδικότερων παρατηρήσεων) αφού ούτε αυτόνομα παράγεται ούτε αυτονομημένη από το σύνολο της κοινωνικής ζωής (παραγωγή - κατανάλωση ή εργασία - ελεύθερος χρόνος) είναι η καθημερινότητα που ζούμε στην κατοικία.

Η σύγχρονη κοινωνία είναι η **αστική κοινωνία** δηλ. η κοινωνική πραγματικότητα που γεννιέται εξελίσσεται και ολοκληρώνεται γύρω μας και χαρακτηρίζεται από την εμβιομηχανισμό.

Η κυριαρχία της αστικής τάξης τροποποίησε τον χαρακτήρα και την κλίμακα της πόλης, επενέβη καθοριστικά στον τρόπο ζωής των κυριαρχούμενων τάξεων.

Αυτή η νέα πραγματικότητα διαμορφώνει και τη νέα κατοικία με ποσοτικές και ποιοτικές αποκλίσεις, είναι αλήθεια, ανάμεσα στις διάφορες τάξεις και στρώματα αλλά και με γενικευμένα ιστορικά χαρακτηριστικά.

Οι **μεσαιωνικές πόλεις** υπήρξαν κέντρα κοινωνικής και πολιτικής ζωής όπου συσσωρεύτηκαν όχι μόνο τα πλούτη (χρηματικός πλούτος από την τοκογλυφία και το εμπόριο) αλλά και οι γνώσεις, η τεχνική και τα έργα (έργα τέχνης, μνημεία).

Δεν είχαν γενικευτεί ακόμα το εμπόριο, οι ανταλλαγές, τα προϊόντα. Ο πλούτος δεν ήταν κινητός, επενδυόταν "αντιπαραγωγικά" σε έργα.

Η πόλη και η πραγματικότητα της πόλης προέκυπταν από την αξία χρήσης.

Τα εργαστήρια και άλλα αντικείμενα, η κατοικία, τα εργαστήρια, ο δρόμος, η πλατεία, διατηρούσαν τη χρηστική και λειτουργική τους αξία. Ο χρόνος αυτορυθμιζόταν με την παρέμβαση των συντεχνιών (ωράρια, γιορτές). Το οικείο στο χώρο και το απρόβλεπτο στο χρόνο διατηρούσαν ένα βάρος σημαντικό.

Οι καταπιεστικές αυτές κοινωνίες δεν είχαν μετατρέψει τα έργα σε προϊόντα και τις σχέσεις σε συναλλαγές δηλ. δεν είχε προχωρήσει η αλλοτρίωση του "κατοικώ" = συμμετέχω στην κοινωνική ζωή, τόσο στο επίπεδο της εργασίας (παραγωγική ενότητα είναι η συντεχνία), όσο και στο επίπεδο του μη εργάσιμου χρόνου (κατοικία, γιορτή).

Η καταπιεστική επέκταση των ανταλλαγών, της χρηματικής οικονομίας, της εμπορευματικής παραγωγής, του "κόσμου του εμπορεύματος" που θα προκύψει από την εμβιομηχανισμό συνεπάγεται ριζική αλλαγή αυτής της πραγματικότητας. Η βιομηχανία κατέλαβε και χρησιμοποίησε τις παλιές πόλεις δημιουργήσε νέες απ' αρχής, διαμόρφωσε ένα ενιαίο φαινόμενο την **αστικοποίηση**, που συμπεριέλαβε και την ύπαιθρο (επέκταση του αστικού δικτύου, ενιαιοποίηση και εξάπλωση των νέων κοινωνικών αξιών και προτύπων).

Η συσώρευση νέων πληθυσμών

η επέλαση των υπηρεσιών

τα γιέτο

η συνεχής εξάπλωση των βιομηχανικών συγκροτημάτων

το μέγεθος και το βάρος του διοικητικού κέντρου

η γενίκευση των παροχών (ηλεκτρισμός)

και η διάδοση προτύπων (αυτοκίνητο, τηλεόραση, επίπλωση)

είναι μερικά χαρακτηριστικά της αστικοποίησης.

Στο πλαίσιο της διαρκώς ογκούμενης εκβιομηχάνισης και του συνεχώς διογκούμενου βάρους του κράτους και υπερκάλυψης της κοινωνίας των πολιτών απ' αυτό, τα προβλήματα της κατοικίας μετασχηματίζονται ριζικά.

Στα πρώτα στάδια της βιομηχανικής επανάστασης η στέγη μαζί με την τροφή είναι για την εργατική τάξη το στοιχειώδες αλλά και το μόνο που της προσφέρεται από το προϊόν της εργασίας της για την αναπαραγωγή της.

Η μαζική παραγωγή προϊόντων και συναικόλουθα υπηρεσιών, στη συνέχεια, θέτει με νέους όρους το πρόβλημα της κατοικίας (μαζική παραγωγή κατοικιών, εμπορευματοποίηση, κρατική παρέμβαση). Τροποποιεί το βάρος και το είδος των ανθρώπινων δραστηριοτήτων που συμπληρώνουν την παραγωγή - ανάμεσά τους τις δραστηριότητες που συνδέονται με την κατοικία.

Ο **ελεύθερος** (μη εργάσιμος) **χρόνος** αυξάνει πέρα από τα όρια της απλής αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης. Οι δραστηριότητες επεκτείνονται πέρα από τον ύπνο και τη διατροφή. Ο μη εργάσιμος χρόνος κυριαρχείται από τις **υπηρεσίες** (γραφειοκρατία, μεταφορές - καταναγκαστικός χρόνος) και την **κατανάλωση**.

Ο **χώρος** γεμίζει από τα προϊόντα της παραγωγής, από τις αξίες που συνοδεύουν την κοινωνικοποίηση τους.

Η παλιά ενότητα ανάμεσα στον χώρο κατοικίας και εργασίας διαρρηγνύεται, η προσωπική ζωή απομακρύνεται από την εργασία, αν και στην ουσία επιταχύνεται από την παραγωγή. Η κατοικία φέρεται ως ο κατ' εξοχήν χώρος του προσωπικού, απρόσβλητος από την κοινωνία και τους νόμους της. Στην πραγματικότητα κατατρώγεται από το άλλο σκέλος της παραγωγής - την **κατανάλωση**, μια και μαζί με τους χώρους κίνησης και αναψυχής βρίσκεται στο επίκεντρο του ελεύθερου χρόνου.

Όταν λοιπόν μελετάμε την κατοικία, τις σχέσεις της με τις άλλες λειτουργίες στην πόλη ή τις ανάγκες που εξυπηρετεί δεν μπορούμε ν' αντιμετωπίσουμε τη σημερινή πραγματικότητα σαν φυσικό φαινόμενο που απλώς χρειάζεται να το κατανοήσουμε στην Αρχιτεκτονικής Σχολή και να το αναπαράγουμε στο σχεδιαστήριο ή την επαγγελματική πρακτική.

Το αν οι άνθρωποι, ή κάποιες κοινωνικές τάξεις ζουν σε προάστεια ή στο κέντρο της πόλης, σε γκέτο παλιών πόλεων ή νέους οικισμούς, σε μονόροφα ή πύργους, σε συνοικίες με δρόμους ή οικοδομικά τετράγωνα με ελεύθερους χώρους, δεν μας αφορά απλά ως πανόραμα αρχιτεκτονικών απόψεων που τεχνικά, "αρχιτεκτονικά", πρέπει να υπηρετήσουμε ή να υπερβούμε (στραγγαλίζοντας την ουτοπία με τεχνοκρατικούς πειραματισμούς).

Ο χώρος και η κατοικία δεν δημιουργήθηκαν μέχρι σήμερα και ούτε αύριο πρόκειται να δημιουργηθούν χάρις στην ευφυΐα των αρχιτεκτόνων.

"Ούτε ο αρχιτέκτονας, ούτε ο πολεοδόμος, ούτε ο κοινωνιολόγος, ούτε ο οικονομολόγος, ούτε ο φιλόσοφος ή ο πολιτικός μπορούν με διατάγματα να δημιουργήσουν εκ του μηδενός νέες μορφές και σχέσεις. Για να ακριβολογήσουμε, ο αρχιτέκτονας δεν είναι θαυματοποιός, όπως δεν είναι και ο κοινωνιολόγος. Κανένας τους δεν δημιουργεί τις κοινωνικές σχέσεις. Σε ορισμένες ευνοϊκότερες συνθήκες, υποβοηθούν κάποιες τάσεις να μορφοποιηθούν (να πάρουν μορφή). Μόνον η κοινωνική ζωή (η πράξη), στο σύνολό της διαθέτει τέτοιες αρμοδιότητες. Η

δεν τις διαθέτει. Οι άνθρωποι που αναφέραμε πιο πάνω, ατομικά ή ομαδικά, μπορούν να ξεχερώσουν τον δρόμο. Μπορούν ακόμη να προτείνουν, να δοκιμάσουν, να προετοιμάσουν μορφές. Μπορούν επίσης (και κυρίως) να καταγράψουν την αποκτημένη εμπειρία, να διδαχτούν από τις αποτυχίες, να βοηθήσουν τον τοιχετό του πιθανού

με κάποια μειευτική που τροφοδοτείται από την επιστήμη".*

Μ' αυτή την αναγκαία επισήμανση ας επανέλθουμε στη **σύγχρονη κατοικία** κι ας τολμήσουμε ένα ορισμό συμπληρωματικό άλλων που αναδεικνύει τη βασική πλευρά αυτών που ονομάζουμε ζωή της οικογένειας ή προσωπική ζωή.

Η σύγχρονη κατοικία

- με τον τρόπο που εντάσσεται στο αστικό σύστημα (σχέσεις με τα υπόλοιπα μέρη του, ενότητα)
 - με την οργάνωση του χώρου και τη χρήση του χρόνου που η οργάνωση αυτή υποβάλλει
- αποτελεί πεδίο έκφρασης της **σύγχρονης ρυθμιζόμενης καθημερινότητας**, καθημερινότητας που συμβαδίζει με την **κατανάλωση**.

Η καθημερινότητα αυτή (όσον αφορά την κατοικία) συμπυκνώνει μέσα της

- την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης
- τον θεσμό της οικογένειας με τις σχέσεις ιεραρχίας ανάμεσα σε άνδρα - γυναίκα
άνδρα, γυναίκα - παιδιά
- τη διάκριση εργασίας - προσωπικής ζωής, την αλλοτρίωση της εργασίας και της προσωπικής ζωής
- τη στεγανοποίηση ανάμεσα στο ατομικό και το συλλογικό, ανάμεσα στο άτομο και την κοινωνία - την φυγή
- την κατανάλωση

Αλλά ταυτόχρονα η κατοικία όπως και η πόλη είναι ένα δυναμικό πεδίο αντιφάσεων και συγκρούσεων.

Γιατί οι ανάγκες που περιγράφουν πολλοί κοινωνιολόγοι ως μονοσήμαντα ζητούμενα, που πρέπει να καλύψει η κατοικία, υπαινίσσονται το αντίθετό τους και τη δημιουργική τους υπέρβαση.

*ΑΝΡΙ ΛΕΦΕΒΡ Δικαίωμα στην Πόλη σελ. 132 - 133 Εκδόσεις Παπαζήση

ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Μέσα στην ιστορία του ανθρώπινου είδους, η κατοικία εμφανίζεται κατά κανόνα συνυφασμένη με τη θεμελιαιή μονάδα κοινωνικής συγκρότησης του ανθρώπου : την οικογένεια.

Με την επιβιομηχάνιση, τη συρροή εργατικής δύναμης από την ύπαιθρο και τη δημιουργία των μεγάλων αστικών κέντρων άλλαξαν και οι σχέσεις των μελών της οικογένειας μεταξύ τους και με την ευρύτερη κοινότητα.

1. Υπήρξε σαφής διαχωρισμός - μοίρασμα της ζωής ανάμεσα σε δύο πόλους : τον τόπο της δουλειάς και το τόπο της κατοικίας. Το άτομο έγινε παραγωγική μονάδα και απομακρύνθηκε από την κατοικία.
2. Η οικογένεια συρρικνώθηκε στην οικογένεια - πυρήνα (γονείς - παιδιά) σε αντιδιαστολή με την διεκτασμένη οικογένεια (που αποτελείται από παππούδες, γιαγιάδες - θείους κ.λ.π.)
3. Ένας μεγάλος αριθμός γυναικών μπήκε στην παραγωγή για ένα χρονικό διάστημα της ζωής του επομένως και η γυναίκα ως παραγωγική μονάδα απομακρύνεται από την κατοικία (δουλειά στο σπίτι), επιτελώντας ταυτόχρονα και την οικιακή εργασία για την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης.

Τα τρία αυτά χαρακτηριστικά έχουν σαν επακόλουθο να περιορίζεται ο χρόνος χρήσης της κατοικίας μια και η εργασία κυρίως δεν γίνεται στο σπίτι. Ταυτόχρονα αυξάνει ο ελεύθερος χρόνος των εργαζομένων δηλ. υπεισέρχονται νέες χρήσεις στην κατοικία.

Παλιότερα, στην φεουδαρχική κοινωνία, παραγωγική μονάδα ήταν η οικογένεια και η κατοικία ήταν παραγωγικό μέσο και τόπος αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης.

"Η κοινωνική οργάνωση κάτω από την οποία ζουν οι άνθρωποι μιας ορισμένης ιστορικής εποχής και μιας ορισμένης χώρας καθορίζεται και από τα δύο είδη παραγωγής : το στάδιο της ανάπτυξης της εργασίας από τη μια πλευρά και της οικογένειας από την άλλη",

γράφει ο Ένγκελς στην "Καταγωγή της οικογένειας".

Η κατοικία έχει γίνει σήμερα πολύ περισσότερο από άλλοτε ο μοναδικός ίσως οικειοποιησιμος χώρος, μια και στην σύγχρονη πόλη όλα είναι καθορισμένα από άλλους και οι κοινωνικές σχέσεις έχουν διαρραγεί. Δηλ. στην κατοικία έχουμε τον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό παρέμβασης.

"Οι **κοινωνικές ανάγκες** έχουν ανθρωπολογική βάση : αντιθετικές και συμπληρωματικές, περιλαμβάνουν την ανάγκη της ασφάλειας αλλά και της διαφυγής, την ανάγκη της σιγουριάς αλλά και της περιπέτειας, την ανάγκη οργάνωσης της δουλειάς αλλά και την ανάγκη παιχνιδιού, τις ανάγκες πρόβλεψης και απροόπτου, ενότητας και ποικιλίας, απομόνωσης και επαφής, ανταλλαγών και επενδύσεων, ανεξαρτησίας (βλέπε μοναξιάς) και επικοινωνίας, αμεσότητας και μακροπρόθεσμης προοπτικής. Το ανθρώπινο ον έχει ανάγκη τόσο να συσσωρεύσει ενέργεια όσο και να την ξοδεύει, αιόμη και να την σπαταλά στο παιχνίδι. Έχει ανάγκη να βλέπει, να ακούει, να αγγίζει, να γεύεται και την ανάγκη να συνενώνει τις αισθήσεις αυτές σ' έναν "κόσμο". Στις παραπάνω, κοινωνικά επεξεργασμένες, ανθρωπολογικές ανάγκες (που άλλοτε, δηλαδή,

ξεχωρίστηκαν και άλλοτε συνυπήρξαν, εδώ καταπιέστηκαν κι εκεί έγιναν υπερτροφικές), προσθέτονται και ανάγκες ιδιότυπες, τις οποίες δεν ικανοποιούν οι εμπορικοί και πολιτισμικοί εξοπλισμοί που προβλέπουν, λιγότερο ή περισσότερο φειδωλά, οι πολεοδομοί. Πρόκειται για την ανάγκη δημιουργικής δραστηριότητας, ανάγκη έργου (όχι μόνο προϊόντων και καταναλώσιμων υλικών αγαθών), για τις ανάγκες πληροφόρησης, συμβολισμού, φαντασίας, για την ανάγκη δραστηριοτήτων αναψυχής. Μέσα σε τούτες τις εξειδικευμένες ανάγκες ζει και επιζητεί μια θεμελιώδης επιθυμία: δικές της επιδηλώσεις και στιγμές είναι το παιχνίδι, η σεξουαλικότητα, οι σωματικές δραστηριότητες, όπως ο αθλητισμός, η δημιουργική δραστηριότητα, η τέχνη και η γνώση, που ξεπερνούν λίγο - πολύ τον κατακερματισμό της δουλειάς".**

Χρειάζεται λοιπόν χώρος και χρόνος για να ικανοποιηθούν αυτές οι **ανάγκες**. Μεγάλο μέρος αυτών των αναγνών έρχεται να καλύψει η σημερινή κατοικία.

Πως μπορεί όμως το σημερινό μοντέλο ή μοντέλα να ανταποκριθούν σ' όλη αυτή την πολυπλοκότητα; Ζούμε μέσα σε κατοικίες που η τυπολογία τους κατάγεται από τη σύγχρονη φονξιοναλιστική αρχιτεκτονική, σε κατοικίες επηρεασμένες από τα πρότυπα του μοντέρνου κινήματος.

Ο **φονξιοναλισμός** εισήγαγε την οργάνωση των μονάδων κατοικίας σε αυστηρά διαχωρισμένες ζώνες.

- διημέρευσης, φαγητού - προετοιμασίας φαγητού
- ύπνου και υγιεινής,

εξυπονοώντας ότι υπάρχει ή πρέπει να υπάρχει ένας αντίστοιχος αυστηρός ορθολογισμός στην ανθρώπινη ζωή.

Σήμερα κρίνοντας τις κατοικίες που ζούμε σαν μακρινούς απόγονους πρωτοπόρων αρχιτεκτόνων και κινήματων της αρχής του αιώνα μας, διαπιστώνουμε ότι απέχουν πολύ από το να καλύπτουν το πολύπλοκο και πολυσήμαντο των ανθρώπινων αναγνών.

Ο διαχωρισμός της ζωής στην κατοικία σε υγιεινή - ύπνος και ανάπαυση - φαγητό - αναψυχή με τις αιραίες ειδοχές του τα γνωστά μας διαμερίσματα της εργατικής τάξης και των λαϊκών στρωμάτων, στραγγαλίζει μάλλον παρά ενοποιεί και συνθέτει τον μη εργάσιμο χρόνο και τον χώρο της προσωπικής ζωής.

Η ορθολογική κατοικία μεταμορφώθηκε σε **ελάχιστη** κατοικία, η αυστηρότητα της γραμμής σε φτώχεια της μορφής. Η εμπορευματοποίηση υποβάθμισε τον χώρο κατοικίας των ανθρώπων.

Η δυνατότητα απεριόριστης επέκτασης καθ' ύψος δεν μπορεί να αποτελέσει το κριτήριο για την οργάνωση ενός οικισμού. Η συνέχεια του πολεοδομικού ιστού, η σημασία του δρόμου και η κλίμακα κλειστών και ανοιχτών χώρων που μπορεί ο άνθρωπος να βιώσει και να επέμβει αγνοήθηκαν.

Η οργάνωση των πόλεων σε ζώνες (**ZONING**) : κατοικίας, εργασίας, αναψυχής, κυκλοφορίας που κυριάρχησε, συμβαδίζει με τον κατακερματισμό, τη στεγανοποίηση και την αλλοτρίωση της ανθρώπινης ζωής.

Οι προτάσεις, των πρωτοπόρων του μοντέρνου κινήματος, για την κατοικία αποβλέπουν να την κάνουν χρήσιμη και λειτουργική απαλλαγμένη από τα άχρηστα μορφολογικά στοιχεία του σιανημαϊσμού του 19ου αιώνα. Όπως και η πόλη έτσι και η κατοικία ανακαλύπτει τη μορφή της μέσα απ' την αισθητική της μηχανής (PURISM).

Η εκμετάλλευση των αρχών αυτών από τη βιομηχανία, η εντεινόμενη εμπορευματοποίηση της κατοικίας και ο αμείλιτος νόμος του κέρδους (που συρρικνώνει το αναγκαίο και διαφημίζει το περιττό), οι αντιφάσεις που εμπεριέχει η ίδια η θεωρία τους για τον επιστημονισμό (που κατατάσσει και κωδικοποιεί τις ανθρώπινες ανάγκες) οδήγησαν σε γενικευμένα μοντέλλα συχνά αποικουστικά και αβίωτα.

Από δω προκύπτει και η ανάγκη κριτικής της σημερινής πραγματικότητας που ο καθέας βιώνει στην κατοικία του.

Το μοντέρνο κίνημα παρά τις επιμέρους ιδιαιτερότητες αποτελεί μια υπερτοπιική και σχετικά ομοιογενή αντίληψη για την αρχιτεκτονική - την κατοικία και την πόλη. Γεννήθηκε στις αναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες (Ευρώπη, Αμερική) και, με διαφορετικά βέβαια κοινωνικά οράματα, στην Σ. Ένωση σε μια ιστορική στιγμή :

- που η επιστήμη και η τεχνολογία θεωρούνται ικανές να επιλύσουν τα κοινωνικά προβλήματα¹
- που η γρήγορη ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων επιτρέπει την κοινωνικοποίηση των αναθών, την ποσοτική και ποιοτική βελτίωση των στεγαστικών συνθηκών για ευρύτατα στρώματα του πληθυσμού.

Στις συνθήκες αυτές οι πρωτοπόροι αρχιτέκτονες ξεκινούν από υπαρκτά κοινωνικά προβλήματα :

- α. θέλουν να εξυγιάνουν τους οικισμούς που έχουν διογκωθεί υπέρμετρα και στερούνται των στοιχειωδών φυσικών αναγκών (ήλιος, φως, πράσινο).
- β. θέλουν μια κατοικία χρήσιμη για τον σύγχρονο άνθρωπο, που να μπορεί να παράγεται μαζικά.

Προτείνουν, ορμώμενοι και από το παρελθόν του Ο.Τ. με εσωτερική αυλή και από τις αγγλικές κηπουπόλεις, το συνδυασμό πόλης και υπαίθρου σε νέους οικισμούς : με κατοικίες εν σειρά κατοικίες σε στοίχους, πολυκατοικίες ή πύργους απομονωμένους, με μεγάλες υπαίθριες εκτάσεις γύρω τους.***

*** Περισσότερα στοιχεία στην εισήγηση των Α. Παπαϊωάννου, Ε. Πορτάλιου "Η κατοικία στη σύγχρονη αρχιτεκτονική".